

616.31:356.33:796.092.1(437) „1980“

**NAŠE ZKUŠENOSTI SE STOMATOLOGICKÝM ZABEZPEČENÍM
ČESKOSLOVENSKÉ SPARTAKIÁDY 1980**

Čet. abs. MUDr. Roman THŮR
Posádková zubní ambulance Tábor

Součástí lékařské první pomoci na Československé spartakiádě 1980 bylo také poskytování stomatologického ošetření. O některé poznatky a zkušenosti, které jsme nabyli na ČSS a o kterých se domníváme, že mají širší medicínský i organizační význam, bychom se rádi podělili s ostatní vojenskou zdravotnickou veřejností.

Stomatologickou péči vojáků na Československé spartakiádě 1980 zajišťovala dvě sa-

mostatná zubolékařská ambulatoria, ve kterých pracovali dva lékaři s dvěma instrumentáři. Zásadou bylo, aby vždy bylo v pohotovosti nejméně jedno pracoviště s personálem. Při spartakiádě 1975 se na nočních službách podíleli také další stomatologové, kteří přicházeli z jiných pracovišť na výpomoc. Při spartakiádě 1980 bylo od této pomoci upuštěno, což se odrazilo na větším pracovním vytížení personálu.

Práce stomatologa v útvarové ordinaci je komplikována některými skutečnostmi známými většinou vojenských zubních lékařů a souvisejícími se samou podstatou a systémem vojenského života. Máme na mysli zejména obtíže s objednáváním pacientů na další fáze ošetření. Cvičení, výjezdy z útvarů i plnění úkolů v posádce narušují docházku vojáků na další ošetření a tím prodlužují a často i znemožňují náročnější stomatologickou léčbu. S těmito problémy jsme se však na spartakiádě potýkat nemuseli, neboť cvičenci byli trvale umístěni ve stanovém táboře na Vypichu a disciplinovaně přicházeli na další ošetření ve stanovenou dobu.

Nadřízené složky, pověřené přípravou spartakiády, rozhodly, aby všichni cvičenci odjeli od svého mateřského útvaru se sanovaným chrupem. Jak jsme se přesvědčili během ošetřování účastníků Československé spartakiády 1980, ve většině útvarů byla tato příprava podceněna. Je zřejmé, že z civilního života si přínášejí branci minimum informací o hygieně dutiny ústní a ne u všech útvarů využívají lékaři i velitelé všech možností, jak zlepšit toto zdravotnické uvědomění vojáků. Při vojenské prezenční službě nastává totiž obvykle poslední možnost, jak účinně doplnit v masovém měřítku mezery ve vědomí mladého člověka.

Přestože ve stanovém městečku na Vypichu byl zajištěn po celou dobu trvání spartakiády prodej prostředků hygieny dutiny ústní, dostavovali se k nám často vojáci s nevyčištěným chrupem, s povlaky a masívním nánosem zubního kamene. Samozřejmým důsledkem u většiny takových pacientů byla chronická gingivitida a mnohem vyšší incidence kazu. Rovněž i tekoucí voda byla každému k dispozici, v pravidelných intervalech byla v souladu s vojenskými hygienicko-epidemiologickými normami rozmístěna umyvadla s tekoucí vodou. Z hlediska stomatologa lze mít námitku pouze proti distribuci nevhodných kartáčků na zuby, jež byly prodávány ve stáncích tábora. To však je problém celostátní. Výrobci zubních kartáčků přes upozornění našich stomatologů produkují kartáčky zbytečně velké, z přírodních materiálů a bez zastřížení štětín do vlnovky, čímž je čištění mezizubních prostorů zhoršeno.

Naproti tomu považujeme ze stomatologického pohledu za velice prospěšné vydávání přídatků cvičencům spartakiády ve formě ovoce, zeleniny a mléčných výrobků. Jako nevhodné a neúčelné se nám jeví podávání kariogenní potravy: sušenek, cukrovinek a dalších sladkostí. Tyto však byly na jídelníčku jen ojediněle a zdravá strava převládala.

Po dobu trvání nácvičky i provedení vlastní spartakiády prošlo oběma našimi zubními ambulancemi celkem 913 vojáků, což obnáší průměrně 24 pacientů na jednoho lékaře denně. Ošetřovali jsme zejména akutní bolestivé stavy: hluboké kazy, pulpitidy, periodontitidy, abscesy a úrazy. Nejčastěji jsme léčili dřeňovou dutinu (296krát), extrahovat zub bylo třeba 196 pacientům. Překvapilo nás, že ač jsme ošetřovali většinou velmi bolestivé případy a že vojáci přicházeli mnohdy unavení náročnými nácvičkami a vystoupeními, a konečně přesto, že v ordinacích několikrát panovalo nepříjemné horko, ani v jediném případě nedošlo byt jen k náznaku kolapsovitě reakce.

Závěrem tedy můžeme konstatovat, že po stránce technického zabezpečení stomatologické první pomoci organizace vyhovuje a podle našich zkušeností nevyžaduje v budoucnu zásadních změn. Doporučujeme však všem stomatologům provádět povinnou sanaci chrupu před každým dlouhodobějším výjezdem vojsk mimo posádku. Průběžné zvyšování hygienických návyků příslušníků ČSLA by se mělo stát pravidelnou součástí zaměstnání stomatologů i útvarových lékařů za velitelské podpory.

Souhrn

Autor uvádí závěry, ke kterým dospěl při poskytování stomatologického ošetření cvičencům Československé spartakiády 1980. Doporučuje stomatologům, lékařům i velitelům věnovat větší pozornost preventivním prohlídkám chrupu a zvyšování úrovně zdravotnické osvěty mezi příslušníky československé armády.

Klíčová slova: Československá spartakiáda 1980; Stomatologické zabezpečení.

MUDr. Roman Thür
Stužická 10

100 00 Praha 10